

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Natuurlijk. Het wordt dadelijk allemaal prachtig gezongen en gespeeld. Maar eigenlijk krijgt u zo dadelijk in de cantate te horen dat u allemaal naar de hel zult gaan. Tenzij u zich voortaan fatsoenlijk zal gedragen. De cantate van Telemann mijmert hier via recitatieven en aria's nog even over na. Maar ik bedenk me wat er met ons zou gebeuren als ik het met mijn preek hier bij zou laten: pas op! Voorkom dat u naar de hel gaat en gedraag u! Misschien vindt u het wel een hele mooie preek. Eindelijk duidelijkheid en weinig omhaal van woorden. Eigenlijk wel weer eens lekker, zo'n ouderwetse donderpreek met veel gedreig over zondaren in toekomstige hellegloed en brullende diepten waarin zij verdwijnen. Al zal ik het meeste daarvan aan Telemann overlaten. Het zingt toch iets prettiger weg dan dat het ons gezegd wordt. Maar toch... ik hoor nog wel eens het verwijt dat in onze afdeling van de kerk, laat ons zeggen het moderne, midden orthodoxe deel, eigenlijk nooit gepreekt wordt over die thematiek waar mensen concreet mee zitten en dat wil nog wel eens helemaal geen theologie zijn. Mensen vragen zich af hoe zij moeten leven. Wat zij moeten laten en doen in de praktijk van alledag. Hoe je om moet gaan met relaties, seksualiteit, geld. En daar hebben wij het eigenlijk nooit over met elkaar. Dat laten we meer over aan evangelicale stromingen binnen en buiten de kerk waar dat nu juist veelbesproken thema's zijn. Maar daar is de uitkomst eigenlijk weer akelig voorspelbaar: hoedt u voor alle verleidingen en wees een fatsoenlijk, christelijk mens. Tja...

Toen ik in Amsterdam kwam te wonen en te werken, was ik er eigenlijk al te oud voor. Ik kwam hier wonen en werken als een fatsoenlijk, christelijk mens en misschien ben ik dat ook eigenlijk altijd wel geweest. Maar toch, ik snap er iets van als iemand Amsterdam als een bevrijding heeft ervaren nadat hij of zij de deur van zijn of haar drukkende omgeving waarin het christelijk moralisme zwaar tegen de hanebalken hangt, met een knal heeft dichtgeslagen. Amsterdam! Hier adem je op! Hier mag je ten volle zijn wie je wil zijn. Ik zie hem eigenlijk nooit meer, maar als scholier maakte de ontmoeting met een zongebruinde man die al rollerskatend door de straten ging, slechts gekleed in een gouden string, nogal indruk op mij. En vooral het feit dat niemand er iets van vond. Of in ieder geval deed of ze er niets van vonden, zoals ik nog altijd heel casual doe als mijn slijter met zwartgelakte nagels en in zijn mooie jurk mij een goed wijnadvis geeft. Ik vind dat vooral een verworvenheid die maakt dat ik mij in den lande nogal verzet tegen het beeld dat Amsterdam een soort modern Sodom en Gomorra is waartegen ik me als dominee vast en zeker hevig zal keren. De keerzijde daarvan is dat ik eigenlijk nergens iets van vind, bijna uit een soort blinde paniek om beschuldigd te worden van moralisme. Maar daarmee schaar ik me achter al die andere Nederlanders die, zoals Herman Pleij het ergens betoogde, liever zien dat onze nationale lijfspreuk, *je maintiendrai*, vervangen zou worden door: 'Alles moet kunnen'. Terwijl natuurlijk lang alles wat er gebeurt in de stad, daarmee ook goed zou zijn.

Paulus zet hard in. Hij is al een tijdje weg uit Thessaloniki, weg uit de gemeente die hij waarschijnlijk zelf gesticht heeft. Natuurlijk. Hij prijst de gemeente omstandig. Betreurt het dat er steeds iets tussenkomt, waardoor hij een nieuw bezoek steeds moet uitstellen. Hij noemt dat zelfs het werk van de duivel. Maar het is hem en Silvanus blijkbaar wel

gelukt om tussentijds hun medewerker Timotheus naar Thessaloniki af te vaardigen met, naar het lijkt, niet enkel positieve berichtgeving. Misschien wel vanwege het feit dat hun leermeesters ontbreken, lijkt de gemeente van Thessaloniki formeel wel het geloof in Jezus Christus te belijden, hun levenswandel blijft daar ver bij achter. Er is wel de *talk* maar niet de *walk*. *They don't walk their talk*, wat nog wel eens vaker het probleem is. In niets verschillen zij van 'de heidenen die van God niet weten', zoals Paulus schrijft. En wat doen die heidenen dan die van God niet weten en in hun spoor blijkbaar ook de gemeente? Ja, hoe zeg ik dat nou netjes? Paulus concentreert zich op twee dingen. Zij geven zich over aan ontucht en zij benadelen hun broeder in het zakendoen. Kort samengevat: zij naaien iedereen. Zij lopen hun ding achterna. Iets wat ooit door de popgroep Doe Maar nog iets kernachtiger bezongen werd.

Dat is de diagnose van Paulus van het leven in de stad. Zo, constateert hij, leeft de gemeente daar in Thessaloniki. Ik frons mijn wenkbrauwen. Spreekt hier inderdaad niet heel erg de wereldvreemde dominee over een stad die hij helemaal niet kent?

Hoe langer ik hier woon, hoe meer ik vrees van niet. Onder het mom van tolerantie en grootstedelijke mentaliteit zijn wij onderhand heel wat dingen gewoon gaan vinden die dat helemaal niet zijn. Hiertegenover bevindt zich de Postcodeloterij. Groot en uitermate rijk geworden door hartstochten in mensen aan te boren die in principe helemaal niet goed voor ze zijn. Hun wordt structureel de miljonairsdroom voorgespiegeld als eigenlijk het enige ideaal dat er voor mensen werkelijk toe doet. Als een soort pervers bijeffect zijn met name arme mensen daar zeer gevoelig voor. Het zijn voor ons goede burens met wie wij hartelijke betrekkingen hebben. Dat moet vooral zo blijven. Maar wij, de

gemeente, zouden het eigenlijk nooit normaal moeten vinden. Rondom ons wordt op de Zuidas door scherpzinnige juristen hard gewerkt om zo weinig mogelijk geld terug te laten keren in publieke middelen, wordt luxueus gewoond en het leven gevierd en dat heeft toch een enigszins imponerend effect op ons. Ik geloof niet meteen dat dat erg is en ik geloof er al helemaal niets van dat rijkdom op zich, veroordelenswaardig is. Paulus stelt alleen de netelige vraag of de gemeente niet anders zou moeten leven. En haar voorbeeld daartoe ergens anders vandaan zou moeten halen. We discussiëren druk over de toekomstige locatie van een erotisch centrum en natuurlijk willen wij dat niet in onze achtertuin. En inderdaad, hoe moet dat met scholen en kinderen enzo. Maar over een erotisch centrum an sich en of dat goed is en de mens en de medemenselijkheid bevordert, spreken wij helemaal niet. Dat is gewoon iets dat er nu eenmaal bijhoort in de grote stad. Misschien is de stad inderdaad wel te kenschetsen als één grote markt waarin vele verleiders aanspraak maken op de hartstocht van de mens: 'Koop mij! Leef zo en zo! Omring je met deze goederen, deze auto, dit huis, deze status, deze populariteit, die plaats waar je echt geweest moet zijn of gezien moet worden. En ik beloof je geluk! De keerzijde is dat mensen dat helemaal niet zijn. Dat er een oneindig verlangen wordt gewekt. Dat geluk kennelijk altijd weer één straat verder is en ergens anders. En dat je daar dan weer moet zijn. Dat je dat op de *socials* moet plaatsen. Wat blijft is leegte. Onvervuld verlangen. Eigenlijk word je weer slaaf gemaakt. Gevangen in allerlei hartstochten die steeds maar weer worden gewekt. Om je gevangen te houden.

Paulus gaat geen ethisch reveil aan. Hij gaat de stad niet bekeren. Evangelisatie is hem volkomen vreemd. Hij zegt alleen: laten jullie dat nou niet doen. Laten jullie je nou bij je bevrijder houden die jullie juist uit

deze slavernij heeft bevrijd! En dat doe je nou juist - hoe paradoxaal dat ook klinkt - door je aan de geboden te houden. Vreemd genoeg maken die geboden je juist vrij! Ze roepen je op om niet jaloers te zijn. Om maar niet steeds te begeren wie en wat een ander heeft. Precies zo gloort vrijheid omdat zo iets van onafhankelijkheid in zicht komt. Betere weerstand tegenover al die verborgen en minder verborgen verleiders. Want dat is nu juist het punt: zodra je de route van de heiliging, het gaan in het spoor van de bevrijder verlaat, werpen al deze verleiders zich op als goden die je van alles beloven. Je hoeft ze alleen nog maar te volgen en jouw hartstochten aan hen te verbinden. Ik verwijt haar helemaal niets. Maar ik lees dat de vrouw van Telemann, Maria Katharina Textor uit Frankfurt, er met een Zweedse officier vandoor ging en het gezin in grote schulden achterliet als gevolg van deelname aan een loterij. Voor de achtergebleven Telemann en zijn kinderen werd een collecte georganiseerd. Misschien gaat deze cantate wel de theologie voorbij. En heeft Telemann hier ook zijn hart en zijn verdriet in uitgeschreven.

Wij gaan niet naar de hel. Maar soms lijkt het er wel op alsof wij ons er middenin bevinden. Maar er is een uitweg. Een heilige route. Omdat wij van God weten en God van ons weet.

Amen.